

7

หน่วยการเรียนรู้ที่
การจัดการอาชีวอนามัย
และความปลอดภัยเบื้องต้น

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการอาชีวอนามัยเบื้องต้น
2. บุคลากรในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
3. หลักการจัดการอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ
4. ตัวอย่างกิจกรรมด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1.

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการอาชีวอนามัย

ห้องน้ำที่สะอาดสำหรับพนักงาน

นายจ้างสามารถแจกชุดยูนิฟอร์ม
ให้กับพนักงานได้ ถึงแม้กฎหมายจะไม่ได้กำหนด

การจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยใน
สถานประกอบการ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การจัดการตามกฎหมาย

เป็นการจัดการสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด

2. นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด

เป็นไปตามนโยบายของเจ้าของสถานประกอบการ
หรือนโยบายการบริหารที่ต้องการให้ประโยชน์แก่
ลูกจ้าง เพื่อให้ลูกจ้างมีกำลังใจ

2.

บุคลากรในการจัดการอาชีพอนาคต และความปลอดภัย

1. เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย ในการทำงาน

กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2549 แบ่งเจ้าหน้าที่ระดับความปลอดภัยในการทำงานไว้ 5 ระดับ ได้แก่

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
ระดับบริหาร

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
ในการทำงาน

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
ในการทำงานระดับเทคนิคขั้นสูง

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
ระดับหัวหน้างาน

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัย
ระดับวิชาชีพ

2. นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม

บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินอันตรายที่เกิดจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยการคาดคะเน ตรวจจับและควบคุมอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยการจัดทำ โครงการด้านสุขศาสตร์อุตสาหกรรมโดยตระหนักถึงชีวิต

1

ต้องปฏิบัติงานตามหลักวิชาการโดยคำนึงถึงชีวิตสุขภาพ ความกินดีอยู่ดีของคนงานทุกคน

2

ให้คำปรึกษาด้านความเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพและให้คำ แนะนำ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่คนงาน

3

รักษาข้อมูลของธุรกิจและข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นความลับ อาจเปิดเผยได้หากเป็นข้อกำหนดทางกฎหมายหรือเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของคนงานและชุมชน

4

การตัดสินใจด้านวิชาชีพต้องเป็นไปตามข้อเท็จจริง หลีกเลี่ยงสถานการณ์ประนีประนอมหรือความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น

5

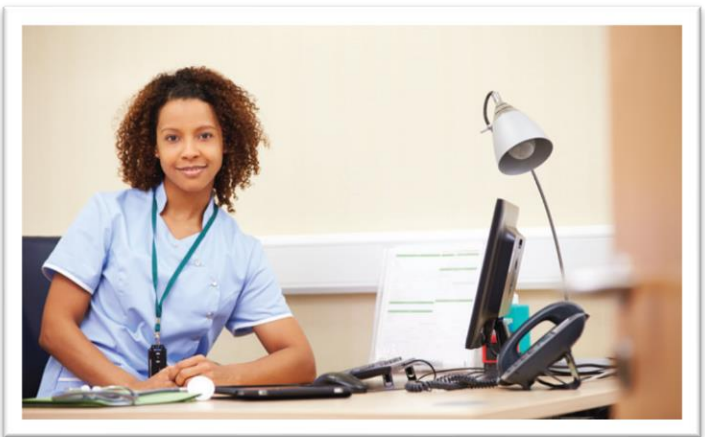
ให้บริการในขอบเขตที่มีความเชี่ยวชาญที่ได้จากการศึกษาการอบรม หรือมีประสบการณ์ในงานเฉพาะ

6

มีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ในวิชาชีพ

3. พยาบาลอาชีวอนามัย

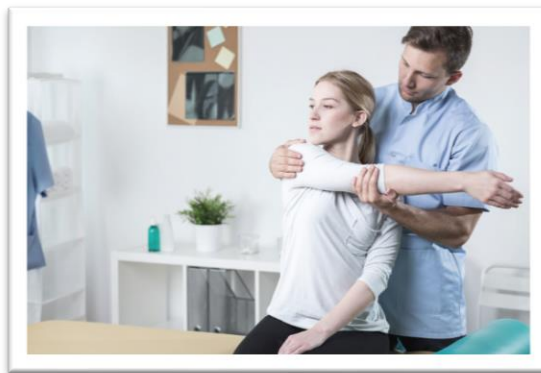
เป็นผู้ให้บริการด้านสุขภาพของคณงาน โดยมีขอบเขตการดำ เนินงาน 4 ด้านได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาและการฟื้นฟูสภาพของคณงานให้มีชีวิตอยู่ปกติสุขในสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย

4. แพทย์อาชีวอนามัย

เป็นแพทย์ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโรคที่มีสาเหตุมาจากการทำงานบ่งชี้ถึงอาการของโรคที่แสดงอาการแบบเรื้อรังหรือแบบเฉียบพลัน

5. นักการยศาสตร์

เป็นผู้มีความสามารถด้านการออกแบบงาน และสถานที่ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับคนเพื่อเอื้ออำนวยให้คนสามารถทำงานได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

6. นักพิษวิทยา

ผู้มีความรู้ด้านกลไกการก่อพิษของสารเคมีสามารถประเมินความเสี่ยงและโอกาสที่คนจะได้รับสารพิษเหล่านั้น นอกจากนี้ยังต้องค้นคว้าวิจัยพัฒนาหาสารใหม่ที่ปลอดภัย หรือมีพิษลดลงแทนสารเดิม

7. วิศวกร

ผู้ที่ทำหน้าที่ออกแบบซึ่งแบ่งออกเป็นหลายสาขาเช่น วิศวกรโยธาวิศวกรเครื่องกลวิศวกรไฟฟ้า แต่ละสาขาทำหน้าที่ออกแบบงานตรวจสอบแก้ไขปัญหาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ

8. นายจ้าง

ผู้ที่ตกลงรับลูกจ้างเข้าทำงานโดยจ่ายค่าจ้างให้และหมายรวมถึงผู้ที่เป็นตัวแทนนายจ้างในการดำเนินการด้านความปลอดภัย นายจ้างเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าดำเนินการ

9. ลูกจ้างหรือพนักงาน

ผู้ที่ตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญของขั้นตอนการทำงาน โดยลูกจ้างจะต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนด้านการทำงานอย่างปลอดภัย

3.

หลักการจัดการอาชีพอนามัย ในสถานประกอบการ

โครงสร้างระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบในการดำเนินการดังนี้

1. นโยบาย (Policy) สถานประกอบการทุกแห่งต้องจัดทำนโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ

2. เจตจำนงของผู้บริหารที่ต้องการจัดการระบบอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อม

3. การป้องกันอันตรายและการส่งเสริมสุขภาพของคนงาน

4. ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร

5. การจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ

6. การปรับปรุงและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

7. ความสอดคล้องกับกฎหมาย และข้อกำหนดอื่น ๆ ของสถานประกอบการ

2. การจัดการ (Organizing) มีการจัดโครงสร้างการดำเนินการพร้อมกำหนดหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้มีการประสานงานกันอย่างถูกต้องและจะต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3. การวางแผน (Planning) การวางแผนด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นขั้นตอนสำคัญ ทำให้สถานประกอบการมีข้อมูลและสามารถดำเนินการเพื่อให้คนงานมีความปลอดภัย การวางแผนควรมีขั้นตอนดังนี้

3.1. ทบทวนสถานะเริ่มต้น เป็นการประเมินสถานะของสถานประกอบการว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุภัยมากน้อยเพียงใด โดยนำข้อกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตามพิจารณา หากไม่สมบูรณ์ต้องเร่งดำเนินการให้ครบถ้วน

3.2. การบ่งชี้อันตรายและประเมินความเสี่ยง เป็นการค้นหาอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยใช้โอกาสและความรุนแรงของอันตรายเป็นเกณฑ์ในการประเมิน เช่น บางกิจกรรมของการทำงานมีโอกาสที่จะเกิดอันตรายสูง และเมื่อเกิดอันตรายแล้วจะมีความรุนแรงสูงต้องหาแนวทางป้องกัน

3.3. การบริหารจัดการความเสี่ยง เป็นการใช้แผนลดความเสี่ยงเพื่อให้เกิดความเสี่ยงน้อยลงหรือให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย

4. การนำ ไปปฏิบัติ (Implementation) เป็นการนำแผนงานด้าน
อาชีวอนามัยความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานไปปฏิบัติซึ่งจะต้องมีการ
กำหนดผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน และมีการจัดสรร
ทรัพยากรมาใช้อย่างพอเพียง

5. การประเมินผล (Evaluation) หลังจากดำเนินการตามแผนจะต้องมีการประเมินผลว่าแผนดังกล่าว
บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน การประเมินผลการดำเนินการนี้จะนำ
ไปสู่การปรับปรุง

6. การดำเนินการปรับปรุง (Improvement) จากการประเมินผลจะทำให้ทราบว่าสถานประกอบการ
จะต้องปรับปรุงส่วนใดจึงจะทำให้คนงานทำงานด้วยความปลอดภัยเช่น เครื่องมือเครื่องจักรสภาพการทำงาน
สถานที่ปฏิบัติงาน

7. การตรวจสอบ (Audit) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดำเนินการอยู่ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด สามารถป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้หรือไม่ซึ่งการตรวจสอบจะต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบ มีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

8. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เกี่ยวกับอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานจะต้องมีการทบทวนการดำเนินงานอยู่เสมอ หากมีข้อบกพร่องจะต้องมีการแก้ไข ปรับปรุง โดยอาจมีการข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนด้วย

4.

ตัวอย่างกิจกรรมด้านอาชีวอนามัย และความปลอดภัย

หลายสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานของพนักงาน ตัวอย่างกิจกรรม เช่น

1. กิจกรรมจัดอบรม

ความปลอดภัย

เพื่อให้บุคลากร คนงาน มีความรู้เกี่ยวกับอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานนำไปสู่การปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

2. กิจกรรม 5 ส

สร้างนิสัย

การอบรม และสร้างนิสัยให้ผู้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ วินัย ข้อบังคับ

สุขลักษณะ

รักษาอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานให้มีความหมดจด ถูกสุขลักษณะ

สะอาด

ทำความสะอาดทั้งสถานที่ทำงานและอุปกรณ์ใช้งาน

สะดวก

จัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบ สะดวกต่อการใช้งานและปลอดภัย

สร้าง

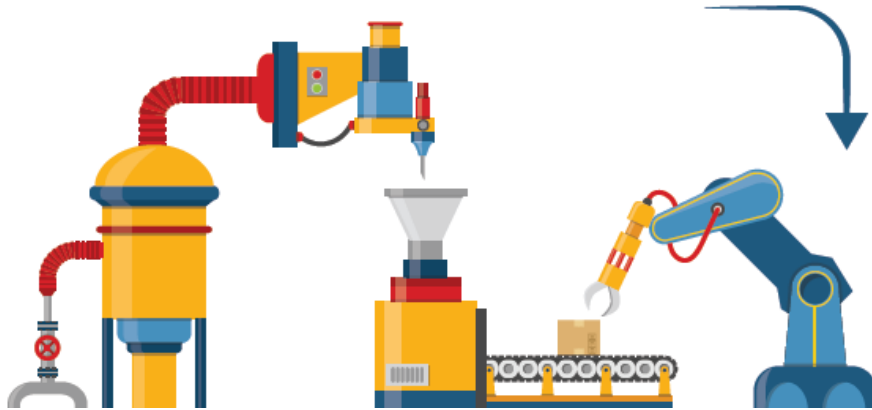
คือ การแยกของที่ไม่ต้องการออก และขจัดทิ้งไป

3. โครงการ Safety First หรือปลอดภัยไว้ก่อน

1. ป้องกันจากตัวบุคคล

มีการกำหนดอย่างเคร่งครัดให้
คนงานแต่งกายให้เรียบร้อยรัดกุม
และใช้เครื่องป้องกันอันตราย
สารเคมีหรือมล

2. ป้องกันเครื่องมือเครื่องใช้

มีการจัดวางเครื่องมือเครื่องใช้อย่างเป็นระเบียบ มีการ
ตรวจสอบและบำรุงรักษาอยู่เสมอเพื่อไม่ให้ชำรุดจนเกิด
อันตรายต่อผู้ใช้งาน

3. ป้องกันจากสภาพแวดล้อม

มีการจัดพื้นที่ทำ งานให้สะอาดปลอดภัย เป็นระเบียบ มีการ
กำหนดหลักเกณฑ์อย่างตายตัวและคนงานจะต้องปฏิบัติตาม
อย่างเคร่งครัด จึงจะก่อให้เกิดความสำเร็จได้

1. การตรวจสอบสุขภาพพนักงานประจำปี

เป็นการตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้น เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรค หากตรวจพบในระยะเริ่มต้นจะได้รับการรักษา หรือมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ได้รับความปลอดภัย สถานประกอบการจึงมีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีของพนักงานเพื่อให้ถึงความสมบูรณ์ของร่างกาย

1. กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในสถานประกอบการ

ให้เช่น การจัดการแข่งขันกีฬา การจัดกิจกรรมการเดินซุ่มบ้า เพื่อส่งเสริมให้พนักงานหรือคนงานได้ออกกำลังกาย และมีร่างกายที่แข็งแรง

สรุป การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการอาชีวอนามัยเบื้องต้น

1. การปฏิบัติตามกฎหมาย จัดสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด
2. นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด เป็นไปตามนโยบายของเจ้าของสถานประกอบการ

2. บุคลากรในการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน
2. นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม
3. พยาบาลอาชีวอนามัย
4. แพทย์อาชีวอนามัย
5. นักการยศาสตร์
6. นักพิษวิทยา
7. วิศวกร
8. นายจ้าง
9. ลูกจ้างหรือพนักงาน

3. หลักการจัดการอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ

1. นโยบาย (Policy) ต้องจัดทำนโยบายอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
2. การจัดการ (Organizing) จัดโครงสร้างการดำเนินการ พร้อมหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน
3. การวางแผน (Planning)
4. การนำไปปฏิบัติ(Implementation)
5. การประเมินผล (Evaluation)
6. การดำเนินการปรับปรุง (Improvement)
7. การตรวจสอบ (Audit)
8. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement)

ประโยชน์ของการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการปฏิบัติงานอาชีพ

1. กิจกรรมจัดอบรมความปลอดภัย
2. กิจกรรม 5 ส
3. โครงการ Safety First หรือปลอดภัยไว้ก่อน
4. การตรวจสอบสภาพพนักงานประจำปี
5. กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในสถานประกอบการ